

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. rugpjūčio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – EEB ir Turkijos asociacija – Sprendimas Nr. 2/76 –
7 straipsnis – „Standstill“ išlyga – Darbuotojo turko šeimos narių teisė gyventi šalyje –
Reikalavimas gauti vizą siekiant atvykti į valstybės narės teritoriją“

Byloje C-123/17

dėl 2017 m. sausio 26 d. *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. kovo 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Nefiye Yön

prieš

Landeshauptstadt Stuttgart,

dalyvaujant

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta (pranešėja), teisėjai C.G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev ir S. Rodin,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. sausio 18 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- N. Yön, atstovaujamos advokato H. Baiker,
- *Landeshauptstadt Stuttgart*, atstovaujamo C. Schlegel-Herfelder,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos R. Kanitz, T. Henze ir J. Möller,
- Europos Komisijos, atstovaujamos T. Maxian Rusche ir D. Martin,

* Proceso kalba: vokiečių

susipažinęs su 2018 m. balandžio 19 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1976 m. gruodžio 20 d. Sprendimo Nr. 2/76, kurį priėmė Asociacijos taryba, įkurta Susitarimu, kuriuo įsteigiama Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacija, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika su EEB valstybėmis narėmis ir Bendrija ir kuris Bendrijos vardu sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10, toliau – Asociacijos susitarimas), 7 straipsnio ir 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros 13 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Nefiye Yön ir *Landeshauptstadt Stuttgart* (Štutgarto miestas, žemės sostinė, Vokietija, toliau – Štutgarto miestas) ginčą dėl to, kad pastarasis atmetė jos prašymą išduoti leidimą gyventi Vokietijoje šeimos susijungimo tikslu.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Asociacijos susitarimas

- 3 Pagal Asociacijos susitarimo 2 straipsnio 1 dalį šio susitarimo tikslas – skatinti nuolatinį ir darnų susitariančiųjų šalių prekybos ir ekonominių santykių stiprinimą, visiškai atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti greitesnį Turkijos Respublikos ekonomikos vystymąsi, didinti Turkijos gyventojų užimtumo lygį ir gerinti jų gyvenimo sąlygas.
- 4 Šiuo tikslu Asociacijos sutartis numato pasirengimo laikotarpį, per kurį sudaromos sąlygos Turkijos Respublikai su Bendrijos pagalba kelti savo ekonomiką (3 straipsnis), pereinamąjį laikotarpį, per kurį susitariančiosios šalys užtikrina laipsnišką muitų sąjungos įkūrimą ir ekonomikos politikos suderinimą (4 straipsnis), ir baigiamąjį laikotarpį, grindžiamą muitų sąjunga ir susitariančiųjų šalių glaudesniu ekonominiu bendradarbiavimu (5 straipsnis).
- 5 Asociacijos susitarimo 6 straipsnyje nurodyta:
„Siekdamos užtikrinti asociacijos režimo taikymą ir laipsnišką plėtrą, susitariančiosios šalys renkasi Asociacijos taryboje, kuri veikia neviršydama [Asociacijos] susitarimu jai suteiktų įgaliojimų.“
- 6 Asociacijos susitarimo II antraštinės dalies „Pereinamojo etapo įgyvendinimas“ 8 straipsnyje nustatyta:
„Siekiant įvykdyti 4 straipsnyje nurodytus tikslus, Asociacijos taryba iki pereinamojo etapo pradžios [papildomo] protokolo 1 straipsnyje numatyta tvarka nustato nuostatų, susijusių su sritimis, kurioms taikoma [EB sutartis] ir į kurias turi būti atsižvelgta, pirmiausia tas, kurioms taikoma ši antraštinė dalis, taip pat bet kokių apsaugos sąlygų, kurių gali prireikti, įgyvendinimo sąlygas, tvarką ir terminus.“

- 7 Asociacijos susitarimo 12 straipsnyje, kuris yra II antraštinės dalies 3 skyriuje „Kitos ekonominio pobūdžio nuostatos“, numatyta:

„Siekdamos laipsniškai tarpusavyje įgyvendinti laisvą asmenų judėjimą, susitariančiosios šalys susitaria remtis [EB 39, 40 ir 41] straipsniais.“

Papildomas protokolas

- 8 1970 m. lapkričio 23 d. Briuselyje pasirašyto ir Bendrijos vardu sudaryto, aprobuoto bei patvirtinto 1972 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2760/72 papildomo protokolo (OL L 293, 1972, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 41, toliau – Papildomas protokolas), kuris, remiantis jo 62 straipsniu, sudaro neatskiriamą Asociacijos susitarimo dalį, 1 straipsnyje nurodyta, kad juo nustatomos šio susitarimo 4 straipsnyje nurodyto pereinamojo etapo įgyvendinimo sąlygos, tvarka ir terminai.

- 9 Papildomame protokole yra II antraštinė dalis „Asmenų ir paslaugų judėjimas“, kurios I skyrius skirtas „darbuotojams“, o II skyrius pavadintas „Įsisteigimo teisė, paslaugos ir transportas“.

- 10 Šiame I skyriuje esančiame Papildomo protokolo 36 straipsnyje numatyta:

„Darbuotojų judėjimo tarp Bendrijos valstybių narių ir Turkijos laisvė pagal Asociacijos susitarimo 12 straipsnyje nustatytus principus laipsniškai užtikrinama tarp dvyliktųjų metų pabaigos ir dvidešimt antrųjų metų pabaigos po šio susitarimo įsigaliojimo dienos.

Asociacijos taryba nusprendžia, kokias tuo tikslu reikia nustatyti taisykles.“

- 11 Papildomo protokolo II antraštinės dalies II skyriaus 41 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Susitariančiosios šalys neįveda jokių naujų įsisteigimo laisvės ar laisvės teikti paslaugas apribojimų viena kitos atžvilgiu.“

Sprendimas Nr. 2/76

- 12 Sprendimo 2/76 1 straipsnyje nurodyta:

„1. Šiuo sprendimu nustatomos taikytinos taisyklės dėl pirmojo etapo siekiant įgyvendinti Papildomo protokolo 36 straipsnį.

2. Šis pirmasis etapas truks ketverius metus nuo 1976 m. gruodžio 1 d.“

- 13 Šio sprendimo 7 straipsnyje numatyta:

„Bendrijos valstybės narės ir Turkija negali nustatyti naujų apribojimų, susijusių su darbuotojų, kurie teisėtai gyvena ir dirba jų teritorijoje, įsidarbinimo sąlygomis.“

- 14 Kaip numatyta šio sprendimo 9 straipsnyje, „šio skyriaus nuostatos taikomos atsižvelgiant į apribojimus, pateisinamus viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos sumetimais.“

15 To paties sprendimo 11 straipsnyje nurodyta:

„Likus vieniems metams iki pirmojo etapo pabaigos ir atsižvelgdama į per jį pasiektus rezultatus, Asociacijos taryba pradės diskusijas, siekdama nustatyti kito etapo turinį ir užtikrinti, kad sprendimas dėl šio etapo būtų įgyvendintas iki pirmojo etapo pabaigos. Šio sprendimo nuostatos taikomos iki kito etapo pradžios.“

16 Remiantis Sprendimo Nr. 2/76 13 straipsniu, šis sprendimas įsigaliojo 1976 m. gruodžio 20 d.

Sprendimas Nr. 1/80

17 Kaip matyti iš jo trečios konstatuojamosios dalies, Sprendimu Nr. 1/80 siekiama socialinėje srityje pagerinti režimą, taikomą darbuotojams turkams ir jų šeimos nariams, palyginti su Sprendime Nr. 2/76 nustatytu režimu.

18 Sprendimo Nr. 1/80 II skyriaus „Socialinės nuostatos“ 1 skirsnio „Klausimai, susiję su užimtumu ir laisvu darbuotojų judėjimu“ 13 straipsnyje numatyta:

„Bendrijos valstybės narės ir Turkija negali nustatyti naujų apribojimų, susijusių su darbuotojų ir jų šeimos narių, kurie teisėtai gyvena ir dirba atitinkamoje teritorijoje, įsidarbinimo sąlygomis.“

19 Šio sprendimo 14 straipsnyje, kuris taip pat yra minėtame 1 skirsnyje, numatyta:

„1. Šio skirsnio nuostatos taikomos atsižvelgiant į apribojimus, pateisinamus viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos sumetimais.

2. Jos nepažeidžia teisių ir pareigų, kylančių iš valstybių teisės aktų ar dvišalių Turkijos ir Bendrijos valstybių narių susitarimų, kuriais savo piliečiams numatytas palankesnis režimas.“

20 Remiantis Sprendimo Nr. 1/80 16 straipsniu, šio sprendimo II skyriaus 1 skirsnio nuostatos taikomos nuo 1980 m. gruodžio 1 d.

Vokietijos teisė

21 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2004 m. liepos 30 d. *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet* (Įstatymas dėl užsieniečių gyvenimo, darbo ir integracijos federalinėje teritorijoje, *BGBL.* 2004 I, p. 1950, toliau – *AufenthG*) 1 straipsnio „Šio įstatymo tikslas; taikymo sritis“ 1 dalies pirmame sakinyje numatyta:

„Šiuo įstatymu siekiama kontroliuoti ir riboti užsieniečių atvykimą į Vokietijos Federacinę Respubliką.“

22 *AufenthG* 4 straipsnio „Leidimo gyventi šalyje reikalavimas“ 1 dalyje numatyta:

„Siekdami atvykti į [Vokietijos] Federacinę Respubliką ar gyventi joje užsieniečiai privalo turėti leidimą gyventi šalyje, jeigu Europos Sąjungos teisėje arba įstatyme nenumatyta kitaip ar jeigu teisė gyventi šalyje nesuteikiama pagal [Asociacijos susitarimą]. Leidimas gyventi šalyje išduodamas kaip:

1) šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punkte ir 3 dalyje numatyta viza;

2) leidimas laikinai gyventi šalyje (7 straipsnis),

<...>“

23 *AufenthG* 5 straipsnio „Bendrosios išdavimo sąlygos“ 2 dalyje numatyta:

„Siekiant išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje taikomos sąlygos <...>, kad užsienietis:

- 1) turi atvykti su reikalinga viza ir
- 2) savo prašyme išduoti vizą jau turi būti pateikęs [leidimui laikinai gyventi šalyje išduoti] reikšmingos informacijos.

Šių reikalavimų galima netaikyti, jeigu yra įvykdytos teisės į išdavimą sąlygos arba, atsižvelgiant į konkrečias atvejo aplinkybes, būtų nepagrįsta iš naujo pradėti vizos išdavimo procedūrą.“

24 *AufenthG* 6 straipsnis „Viza“ suformuluotas taip:

„1. Taikant [2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 810/2009, nustatantį Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas, OL L 243, 2009, p. 1)], užsieniečiui gali būti išduotos tokios vizos:

- 1) viza vykti tranzitu per Šengeno valstybių teritoriją arba numatomam buvimui joje, kurio bendra trukmė neviršija trijų mėnesių per šešis mėnesius nuo pirmo atvykimo dienos (Šengeno viza);

<...>

- 3) ilgalaikiam gyvenimui šalyje – federalinės teritorijos viza (nacionalinė viza), išduodama prieš atvykstant į šią teritoriją.“

25 *AufenthG* 30 straipsnio „Sutuoktinių susijungimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Leidimas laikinai gyventi šalyje turi būti išduodamas užsieniečio sutuoktiniui, jeigu:

<...>

- 2) sutuoktinis gali bendrauti vokiečių kalba bent jau baziniu lygiu

<...>

Leidimas laikinai gyventi šalyje gali būti išduodamas neatsižvelgiant į pirmo sakinio 2 punktą, jeigu:

<...>

- 2) sutuoktinis negali įrodyti elementarių vokiečių kalbos žinių dėl fizinės, protinės arba psichologinės ligos arba negalios;

<...>

- 6) atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, neįmanoma arba nepagrįsta reikalauti, kad sutuoktinis imtųsi priemonių įgyti elementarių vokiečių kalbos žinių prieš atvykdamas šalies teritoriją.

<...>“

- 26 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad reikalavimas gauti vizą šeimos susijungimo tikslu nustatytas 1980 m. liepos 1 d. *Elfte Verordnung zur Änderung der Verordnung zur Durchführung des Ausländergesetzes* (Vienuoliktasis reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas, įgyvendinantis Įstatymą dėl užsieniečių gyvenimo, darbo ir integracijos federalinėje teritorijoje, *BGBI.* 1980 I, p. 782), įsigaliojusio 1980 m. spalio 5 d., 1 straipsnyje.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 27 Pareiškėja pagrindinėje byloje N. Yön yra Turkijos pilietė, o jos vyras, taip pat Turkijos pilietis, nuo 1995 m. gyvena Vokietijoje. Nuo 2005 m. jis turi leidimą nuolat gyventi šalyje ir nuo 2009 m. balandžio mėn. dirba kepykloje. N. Yön su vyru susituokė 2004 m. rugpjūčio mėn. Pora turi tris suaugusius vaikus, kurie gyvena atitinkamai Turkijoje, Vokietijoje ir Austrijoje.
- 28 2007 m. ir 2011 m. N. Yön vieną po kito pateikė Vokietijos ambasadai Ankaroje (Turkija) tris prašymus išduoti vizą, siekdama prisijungti prie savo sutuoktinio Vokietijoje. Šie prašymai buvo atmesti motyvuojant tuo, kad pareiškėja pagrindinėje byloje neturėjo pakankamų vokiečių kalbos žinių.
- 29 2013 m. kovo mėn. N. Yön atvyko į Nyderlandus su Nyderlandų ambasadą Ankaroje išduota Šengeno viza, siekdama aplankyti ten gyvenančią savo seserį. 2013 m. balandžio mėn. ji iš Nyderlandų nuvyko į Vokietiją, kad prisijungtų prie savo vyro.
- 30 2013 m. gegužės mėn. N. Yön paprašė Vokietijos valdžios institucijų išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, pažymėdama, kad yra priklausoma nuo vyro pagalbos dėl savo sveikatos būklės ir neraštingumo.
- 31 2014 m. kovo mėn. sprendimu Štutgarto miestas atmetė šį prašymą, motyvuodamas tuo, jog, pirma, N. Yön neįrodė, kad turi pagal *AufenthG* 30 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 2 punktą reikalaujamų kalbos žinių, ir, antra, atvyko į federalinę teritoriją neturėdama reikalingos nacionalinės vizos.
- 32 Išnagrinėjęs N. Yön skundą dėl šio sprendimo *Verwaltungsgericht* (administracinis teismas, Vokietija) 2014 m. liepos 21 d. sprendimu jį patenkino ir pripažino pareiškėjos pagrindinėje byloje teisę gauti prašomą leidimą gyventi šalyje, nes ir kalbos žinių reikalavimas, ir pareiga gauti vizą šeimos susijungimo tikslu yra nauji apribojimai, prieštaraujantys Asociacijos susitarime numatytoms „standstill“ išlygoms. Konkrečiai dėl reikalavimo gauti vizą šis teismas konstatavo, kad toks reikalavimas prieštarauja Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje numatyta „standstill“ išlygai.
- 33 Dėl šio sprendimo Štutgarto miestas pateikė *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) kasacinį skundą.
- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytas reikalavimas trečiosios šalies piliečiui gauti vizą, jeigu jis siekia prisijungti prie šios valstybės teritorijoje dirbančio sutuoktinio, Turkijos piliečio, atitinka Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje numatytą „standstill“ išlygą.
- 35 Vis dėlto šis teismas neišreiškė abejonių dėl kalbos žinių reikalavimo atitikties Sąjungos teisei. Šiuo klausimu jis pažymi, kad, siekiant įgyvendinti 2014 m. liepos 10 d. Sprendimą *Dogan* (C-138/13, EU:C:2014:2066), *AufenthG* 30 straipsnio 1 dalies trečio sakinio 6 punktas papildytas išimtinių atvejų sąlyga, priėmus 2015 m. liepos 27 d. *Gesetz zur Neubestimmung des Bleiberechts und der Aufenthaltsbeendigung* (Įstatymas dėl teisės gyventi šalyje ir jos panaikinimo reformos) (*BGBI.* 2015 I, p. 1386). Atsižvelgdamas į tai, kad ši išimtinių atvejų sąlyga įsigaliojo nagrinėjant skundą pagrindinėje byloje ir kad todėl *Verwaltungsgericht* (administracinis teismas) kol kas nėra nagrinėjęs, ar konkrečiu

atveju remiantis šia išlyga galima netaikyti reikalavimo įrodyti elementarias kalbos žinias, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat mano, kad prireikus reikėtų tai išnagrinėti po to, kai Teisingumo Teismas priims sprendimą dėl reikalavimo gauti vizą atitikties Sąjungos teisei.

36 Šiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Sprendimo] Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta *status quo* išlyga visiškai pakeitė [Sprendimo] Nr. 2/76 7 straipsnyje numatytą *status quo* išlygą, o gal naujų laisvo darbuotojų judėjimo apribojimų, kurie buvo nustatyti laikotarpiu nuo [Sprendimo] Nr. 2/76 įsigaliojimo iki [Sprendimo] Nr. 1/80 13 straipsnio taikymo pradžios, teisėtumą ir toliau reikia vertinti pagal [Sprendimo] Nr. 2/76 7 straipsnį?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta taip, kad Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnis nebuvo visiškai pakeistas, ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio absoliučiai galioja ir Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio taikymui, o tai reiškia, jog [ši nuostata] iš esmės apima nuo 1980 m. spalio 5 d. turinčią poveikį nacionalinę taisyklę, pagal kurią sutuoktiniui, norinčiam prisijungti prie turkų kilmės darbuotojo, būtina nacionalinė viza?
3. Ar tokios nacionalinės taisyklės įtvirtinimas pagrįstas viršesniais bendrojo intereso pagrindais, visų pirma siekiu veiksmingai kontroliuoti imigraciją ir valdyti migrantų srautus, jei taikant išimtinių atvejų taisyklę atsižvelgiama į ypatingas konkrečias atvejo aplinkybes?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 37 Savo trimis klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnį arba Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį reikia aiškinti taip, kad nacionalinės teisės priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, nustatyta laikotarpiu nuo 1976 m. gruodžio 20 d. iki 1980 m. lapkričio 30 d., pagal kurią leidimas gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu trečiosios šalies piliečiams, kurie yra teisėtai gyvenančio atitinkamoje valstybėje narėje darbuotojo turko šeimos nariai, išduodamas tik tada, jei prieš atvykdamį į šalies teritoriją tie piliečiai gauna vizą tokio susijungimo tikslu, yra „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal minėtas nuostatas, ir, jeigu taip, ar tokia priemonė vis dėlto gali būti pateisinama su veiksminga imigracijos kontrole ir migracijos srautų valdymu susijusiomis priežastimis.
- 38 Kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, ir Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje, ir Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta nedviprasmiška „standstill“ išlyga dėl naujų apribojimų, susijusių su įsidarbinimu, nustatymo darbuotojams, kurie teisėtai gyvena ir dirba susitariančiųjų valstybių teritorijoje (1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Sevince*, C-192/89, EU:C:1990:322, 18 punktą).
- 39 Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje ir Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtintos „standstill“ išlygos apskritai draudžia bet kokią naują vidaus priemonę, kurios tikslas ar pasekmė būtų tai, jog Turkijos piliečio naudojimas laisvu darbuotojų judėjimu nacionalinėje teritorijoje būtų siejamas su labiau ribojančiomis sąlygomis nei tos, kurios jam taikytos atitinkamoje valstybėje narėje minėtų sprendimų įsigaliojimo momentu (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir*, C-652/15, EU:C:2017:239, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio ar Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio taikymo „ratione temporis“ pagrindinėje byloje nagrinėjamai nacionalinei priemonei

- 40 Kaip matyti iš šio sprendimo 26 punkto, pagrindinėje byloje aptariama nacionalinė priemonė, t. y. reikalavimas gauti vizą šeimos susijungimo tikslu, buvo nustatyta 1980 m. liepos 1 d. nacionalinės teisės aktu ir įsigaliojo 1980 m. spalio 5 d. Todėl pirmiausia reikia patikrinti, ar tokia priemonė patenka į Sprendimo Nr. 2/76 arba į Sprendimo Nr. 1/80 taikymo laiko atžvilgiu sritį.
- 41 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad pagal Asociacijos susitarimo 2 straipsnio 1 dalį jo tikslas – skatinti nuolatinį ir harmoningą susitariančiųjų šalių prekybos ir ekonominių santykių stiprinimą.
- 42 Dėl to šiuo susitarimu sukuriamą Bendrijos ir Turkijos Respublikos asociaciją, apimančią parengiamąjį etapą, per kurį Turkijos Respublikai sudaromos sąlygos stiprinti savo ekonomiką padedant Bendrijai; pereinamąjį etapą, skirtą laipsniškai įkurti muitų sąjungą ir suderinti ekonomikos politiką, ir baigiamąjį etapą, grindžiamą muitų sąjunga, per kurį turėtų būti stiprinamas ekonominės politikos koordinavimas (1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Demirel*, 12/86, EU:C:1987:400, 15 punktas).
- 43 Konkrečiai dėl laisvo darbuotojų judėjimo Asociacijos susitarimo 12 straipsnyje, kuris yra šio susitarimo II antraštinėje dalyje, susijusioje su asociacijos pereinamuoju etapu, numatyta, kad susitariančiosios šalys susitaria semtis įkvėpimo iš EB 39, 40 ir 41 straipsnių, siekdamos laipsniškai tarpusavyje įgyvendinti laisvą darbuotojų judėjimą. Papildomo protokolo 36 straipsnyje yra nustatyti terminai, per kuriuos turi būti laipsniškai įgyvendintas šis laisvas judėjimas, ir numatyta, kad Asociacijos taryba sprendžia, kokias šiuo tikslu nustatyti taisykles (2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *Nazli*, C-340/97, EU:C:2000:77, 50 ir 51 punktai).
- 44 Remdamasi Asociacijos susitarimo 12 straipsniu ir Papildomo protokolo 36 straipsniu Asociacijos taryba, įsteigta šiuo susitarimu, siekdama užtikrinti laipsnišką asociacijos režimo taikymą ir plėtrą, pirmiausia 1976 m. gruodžio 20 d. priėmė Sprendimą Nr. 2/76, kuris, kaip numatyta jo 1 straipsnyje, yra pirmasis etapas įgyvendinant laisvą darbuotojų judėjimą tarp Bendrijos ir Turkijos, o nustatyta šio etapo trukmė yra ketveri metai nuo 1976 m. gruodžio 1 d. (2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *Nazli*, C-340/97, EU:C:2000:77, 52 punktas). Šis sprendimas, kaip matyti iš jo 13 straipsnio, įsigaliojo 1976 m. gruodžio 20 d.
- 45 Sprendimo Nr. 2/76 11 straipsnyje numatyta, kad Asociacijos taryba vėliau priims sprendimą, kuriuo antrajame etape bus įgyvendinamas Papildomo protokolo 36 straipsnis, ir nurodyta, kad, pirma, toks sprendimas turi būti įgyvendintas iki pirmojo etapo pabaigos ir, antra, Sprendimo Nr. 2/76 nuostatos turi būti taikomos iki antrojo etapo pradžios.
- 46 Šiomis aplinkybėmis Asociacijos taryba 1980 m. rugsėjo 19 d. priėmė Sprendimą Nr. 1/80, kuriuo, remiantis jo trečia konstatuojamąja dalimi, siekiama socialinėje srityje pagerinti režimą, taikomą darbuotojams ir jų šeimos nariams, palyginti su Sprendime Nr. 2/76 nustatytu režimu (1997 m. sausio 23 d. Sprendimo *Tetik*, C-171/95, EU:C:1997:31, 19 punktas).
- 47 Taigi Sprendimo Nr. 1/80 II skyriaus „Socialinės nuostatos“ 1 skirsnio „Klausimai, susiję su užimtumu ir laisvu darbuotojų judėjimu“ nuostatos, tarp kurių yra 13 straipsnis, reiškia papildomą etapą įgyvendinant laisvą darbuotojų judėjimą (šiuo klausimu žr. 1997 m. sausio 23 d. Sprendimo *Tetik*, C-171/95, EU:C:1997:31, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją) ir pagal to sprendimo 16 straipsnį yra taikomos nuo 1980 m. gruodžio 1 d.
- 48 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnis *ratione temporis* taikomas nacionalinėms priemonėms, nustatytoms laikotarpiu nuo 1976 m. gruodžio 20 d., to sprendimo įsigaliojimo dienos, iki 1980 m. lapkričio 30 d., kurią baigėsi pirmasis laisvo darbuotojų judėjimo tarp Bendrijos ir Turkijos įgyvendinimo etapas. Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis *ratione temporis*

taikomas nacionalinėms priemonėms, nustatytoms nuo 1980 m. gruodžio 1 d., kurią įsigaliojo tas sprendimas ir prasidėjo antrasis etapas, numatytas įgyvendinant laisvą darbuotojų judėjimą tarp Bendrijos ir Turkijos.

- 49 Šio vertinimo negali paneigti Štutgarto miesto ir Vokietijos vyriausybės argumentai, kad Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsniu Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnis buvo pakeistas taip, kad po to, kai įsigaliojo Sprendimas Nr. 1/80, tik atsižvelgiant į šio sprendimo 13 straipsnyje numatytą „standstill“ išlygą reikia vertinti, ar nacionalinėje teisėje buvo nustatytas „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą.
- 50 Iš tiesų, priešingai, nei teigia Štutgarto miestas ir Vokietijos vyriausybė, toks poveikis negali būti kildinamas iš 1995 m. birželio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bozkurt* (C-434/93, EU:C:1995:168) 14 punkte, aiškinant Sprendimo Nr. 2/76 2 straipsnį ir Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnį, padarytos išvados, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad nuo 1980 m. gruodžio 1 d. Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio nuostatos pakeitė atitinkamas, mažiau palankias Sprendimo Nr. 2/76 nuostatas.
- 51 Nors Sprendimas Nr. 2/76 iš tiesų baigė galioti tą dieną, kurią baigėsi pirmasis etapas, numatytas siekiant įgyvendinti laisvą darbuotojų judėjimą tarp Bendrijos ir Turkijos, t. y. 1980 m. lapkričio 30 d., ir nuo 1980 m. gruodžio 1 d. jį pakeitė Sprendimas Nr. 1/80, kaip matyti iš šio Teismo sprendimo 44–47 punktų, toks pakeitimas vis dėlto negali būti aiškinamas taip, kad Sprendimas Nr. 2/76 buvo Sprendimu Nr. 1/80 panaikintas atgaline data, todėl pirmasis sprendimas nebetaikytinas.
- 52 Pirma, nei Sprendime Nr. 1/80, nei jokioje kitoje Sąjungos teisės nuostatoje nenumatyta tokio poveikio atgaline data.
- 53 Antra, Sprendimo Nr. 2/76 panaikinimas atgaline data pablogintų darbuotojų turkų statusą, nes „naujų apribojimų“, kaip jie suprantami pagal šio sprendimo 7 straipsnį, kuriuos valstybės narės nustatė po to, kai įsigaliojo ši nuostata, bet iki Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio įsigaliojimo, nebeapreptų jokia „standstill“ išlyga, o tai neatitiktų nei Sprendime Nr. 1/80 numatyto tikslo gerinti darbuotojams turkams ir jų šeimos nariams taikomą režimą, nei esminio siekio laipsniškai įgyvendinti laisvą darbuotojų judėjimą tarp Bendrijos ir Turkijos, kuriuo grindžiamas Asociacijos susitarimas.
- 54 Taigi, kadangi Sprendimas Nr. 2/76 nebuvo panaikintas atgaline data, šio sprendimo 7 straipsnyje numatyta „standstill“ išlyga turi būti taikoma bet kuriai priemonei, kurią valstybė narė nustatė laikotarpiu nuo 1976 m. gruodžio 20 d. iki 1980 m. lapkričio 30 d., kaip konstatuota šio Teismo sprendimo 48 punkte.
- 55 Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė patenka į Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio taikymo laiko atžvilgiu sritį.
- 56 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti minėtos priemonės suderinamumą būtent atsižvelgdamas į Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje numatytą „standstill“ išlygą, todėl tik ši nuostata turi būti išaiškinta.

Dėl Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio taikymo „ratione temporis“ pagrindinėje byloje nagrinėjamai nacionalinei priemonei

- 57 Antra, reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė patenka į Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio materialinę taikymo sritį.

- 58 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šioje priemonėje, kuri taikoma nuo 1980 m. spalio 5 d., nustatyta, jog leidimas gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu gali būti išduotas tik tuomet, jei prieš atvykstant į Vokietijos teritoriją yra gauta viza tokio susijungimo tikslu, ir kad tokia sąlyga nebuvo taikoma iki šios datos.
- 59 Taigi atrodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionaline priemone buvo sugriežtintos teisėtai Vokietijoje gyvenantiems ir pagal darbo sutartis dirbantiems trečiųjų šalių piliečiams, t. y. darbuotojams turkams, kaip antai N. Yön sutuoktinis, taikomos šeimos susijungimo sąlygos, palyginti su sąlygomis, šioje valstybėje narėje galiojusiomis Sprendimo Nr. 2/76 įsigaliojimo dieną.
- 60 Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad iš pradžių, aiškindamas Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje numatytą „standstill“ išlygą, Teisingumo Teismas nusprendė, jog tokia nuostata, pagal kurią šeimai susijungti yra sudėtingiau dėl to, kad nustatomos griežtesnės pirmojo leidimo Turkijos piliečių sutuoktiniams atvykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją sąlygos, palyginti su tomis, kurios šioje valstybėje narėje buvo taikomos įsigaliojant Papildomam protokolui, yra šių Turkijos piliečių naudojimosi įsisteigimo laisve „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalį (2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Dogan*, C-138/13, EU:C:2014:2066, 36 punktas).
- 61 Teisingumo Teismas paaiškino, kad taip yra, nes Turkijos piliečio apsisprendimą įsikurti valstybėje narėje siekiant nuolat joje vykdyti ūkinę veiklą gali neigiamai paveikti šios valstybės įstatymai, kuriais apsunkinamas arba padaromas neįmanomas šeimos susijungimas, ir dėl to toks pilietis gali būti priverstas rinktis arba veiklą atitinkamoje valstybėje narėje, arba šeimos gyvenimą Turkijoje (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Dogan*, C-138/13, EU:C:2014:2066, 35 punktą).
- 62 Vėliau aiškindamas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį Teisingumo Teismas pažymėjo, kad išaiškinimas dėl Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalies, kuriuo remiamasi šio Teismo sprendimo 60 punkte, gali būti taikomas ir dėl Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Genc*, C-561/14, EU:C:2016:247, 42 punktą).
- 63 Iš tiesų, kaip nurodė Teisingumo Teismas, kadangi Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje įtvirtinta „standstill“ išlyga yra tokio pat pobūdžio kaip išlyga, numatyta Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje, ir kadangi abiem išlygomis siekiama to paties tikslo, 41 straipsnio 1 dalies išaiškinimas taip pat taikytinas *status quo* pareigai, kuri yra minėto 13 straipsnio pagrindas laisvo darbuotojų judėjimo srityje (2016 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Genc*, C-561/14, EU:C:2016:247, 41 punktas).
- 64 Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias atitinkamoje valstybėje narėje teisėtai gyvenančių darbuotojų turkų šeimos susijungimo sąlygos yra griežtesnės, palyginti su tomis, kurios taikytos šioje valstybėje narėje įsigaliojant Sprendimui Nr. 1/80, yra naujas šių darbuotojų turkų naudojimosi judėjimo laisve minėtoje valstybėje narėje apribojimas, kaip jis suprantamas pagal šio sprendimo 13 straipsnį (2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir*, C-652/15, EU:C:2017:239, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 65 Viena vertus, reikia pažymėti, kad, kaip Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje numatyta „standstill“ išlyga yra tokio pat pobūdžio kaip ir numatytosios Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje ir Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2000 m. gegužės 11 d. Sprendimo *Savas*, C-37/98, EU:C:2000:224, 49 ir 50 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 66 Kita vertus, atsižvelgiant į Papildomo protokolo ir Sprendimų Nr. 2/76 ir 1/80, kuriuose atitinkamai yra 41 straipsnio 1 dalis ir 7 bei 13 straipsniai, ir į Asociacijos susitarimą, su kuriuo šios nuostatos yra susijusios, pobūdį, kontekstą ir dalyką, išdėstytus šio sprendimo 41–47 punktuose, reikia konstatuoti, kad Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnyje numatyta „standstill“ sąlyga, kiek ji susijusi su laisvu darbuotojų judėjimu, siekiama to paties tikslo, kaip ir „standstill“ sąlygomis, numatytomis Papildomo protokolo 41 straipsnio 1 dalyje ir Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje, būtent, kaip matyti iš Teisingumo Teismo

jurisprudencijos, visų pirma iš 2003 m. spalio 21 d. Sprendimo *Abatay ir kt.* (C-317/01 ir C-369/01, EU:C:2003:572, 72 punktą), sukurti palankias sąlygas laipsniškai įgyvendinti atitinkamai įsisteigimo teisę ir laisvę teikti paslaugas bei laisvą darbuotojų judėjimą, uždraudžiant nacionalinės valdžios institucijoms kurti naujas šių laisvių kliūtis, kad netaptų sunkiau laipsniškai įgyvendinti šias laisves tarp valstybių narių ir Turkijos Respublikos.

- 67 Be to, skirtingos Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio ir Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio formuluotės, pastarojoje nuostatoje pirmą kartą nurodant ne tik darbuotojus, bet ir jų šeimos narius, negali pateisinti siauresnės taikymo srities suteikimo pirmajai iš šių dviejų „standstill“ išlygų, kiek tai susiję su nacionalinėmis priemonėmis dėl teisėtai atitinkamoje valstybėje narėje gyvenančių darbuotojų turkų šeimos susijungimo.
- 68 Šiuo atžvilgiu pakanka pažymėti, kad, kaip Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, tik tuomet, kai nacionalinė priemonė ar teisės norma, kuria sugriežtinamos šeimos susijungimo sąlygos, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, gali daryti poveikį teisėtai atitinkamoje valstybėje narėje gyvenančių darbuotojų Turkijos piliečių, kaip antai N.Yön sutuoktinis, darbui pagal darbo sutartį tos valstybės teritorijoje, reikia daryti išvadą, jog tokia norma patenka į Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje numatytos „standstill“ išlygos taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Genc*, C-561/14, EU:C:2016:247, 44 punktą).
- 69 Darytina išvada, kad tokia norma, kokia aprašyta pirmesniame šio Teismo sprendimo punkte, yra naujas apribojimas ne tik susijusio šeimos nario, bet ir atitinkamo darbuotojo turko atžvilgiu.
- 70 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad 2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir* (C-652/15, EU:C:2017:239) 31 punkte Teisingumo Teismo pateiktas išaiškinimas dėl Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio, išdėstytas šio Teismo sprendimo 64 punkte, taip pat turi būti taikomas Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsniui.
- 71 Taigi, nacionalinė priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, yra „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnį, Turkijos piliečio naudojimuisi laisvu darbuotojų judėjimu atitinkamoje valstybėje narėje, todėl patenka į materialinę šios nuostatos taikymo sritį.

Dėl naujo apribojimo, kaip jis suprantamas pagal Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnį, galimo leistinumo

- 72 Aiškindamas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad apribojimas, kurio tikslas arba pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimasis darbuotojų judėjimo laisve nacionalinėje teritorijoje būtų siejamas su labiau ribojančiomis sąlygomis nei tos, kurios taikytos įsigaliojant Sprendimui Nr. 1/80, yra draudžiamas, išskyrus atvejus, kai šis apribojimas priskiriamas prie šio sprendimo 14 straipsnyje nurodytų apribojimų arba kai jis pateisinamas privalomuoju bendrojo intereso pagrindu, taigi tinkamas užtikrinti, kad būtų pasiektas teisėtas tikslas, ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti (2016 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Genc*, C-561/14, EU:C:2016:247, 51 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 73 Šį vertinimą galima taikyti ir Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnio kontekste.
- 74 Iš tiesų pagal Asociacijos susitarimo 12 straipsnį jo šalys, atsižvelgdamos į išimtinai ekonominį tikslą, kuriuo pagrįsta Bendrijos ir Turkijos Respublikos asociacija, susitarė remtis Sąjungos pirminės teisės nuostatomis, susijusiomis su darbuotojų judėjimo laisve, todėl šiose nuostatose nustatyti principai kiek įmanoma turi būti perkelti ir Turkijos piliečiams, kurie naudojasi šiame Asociacijos susitarime nustatytomis teisėmis (2016 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Genc*, C-561/14, EU:C:2016:247, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 75 Taigi, trečia, reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė atitinka kriterijus, išdėstytus šio sprendimo 72 punkte.
- 76 Šiuo klausimu, viena vertus, reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė nepriskiriama prie apribojimų, numatytų Sprendimo Nr. 2/76 9 straipsnyje, kuris atitinka Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį, nes, kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos, ji grindžiama veiksmingos imigracijos kontrolės ir migracijos srautų valdymo motyvais.
- 77 Kita vertus, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad tikslas veiksmingai valdyti migracijos srautus gali būti privalomasis bendrojo intereso pagrindas, galintis pateisinti naują apribojimą, kaip jis suprantamas pagal Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnį (pagal analogiją žr. 2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir* (C-652/15, EU:C:2017:239, 39 punktą).
- 78 Taigi, kaip teigia Štutgarto miestas ir Vokietijos vyriausybė, reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė yra tinkama užtikrinti, kad būtų įgyvendintas siekiamas tikslas, ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.
- 79 Visų pirma, kalbant apie tai, ar ši priemonė yra tinkama atsižvelgiant į siekiamą tikslą, pažymėtina, kad trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra teisėtai atitinkamoje valstybėje narėje gyvenančio darbuotojo turko šeimos nariai, nustatytas reikalavimas prieš atvykstant į Vokietijos teritoriją gauti vizą šeimos susijungimo tikslu, kaip išankstinė leidimo gyventi šalyje tokio susijungimo tikslu suteikimo sąlyga, iš tiesų leidžia kontroliuoti šių piliečių gyvenimo šioje valstybėje narėje teisėtumą. Taigi tiek, kiek siekiant veiksmingai valdyti migracijos srautus būtina šiuos srautus kontroliuoti, tokia priemonė yra tinkama užtikrinti šio tikslo pasiekimą.
- 80 Dėl klausimo, ar ši priemonė viršija tai, kas būtina užsibrėžtam tikslui pasiekti, reikia pažymėti, kad iš esmės trečiųjų šalių piliečiams, kurie ketina atvykti į Vokietiją ir apsigyventi joje šeimos susijungimo tikslu, nustatytas reikalavimas gauti vizą savaime negali būti laikomas neproporcingu atsižvelgiant į siekiamą tikslą.
- 81 Pagal proporcingumo principą taip pat reikalaujama, kad tokio reikalavimo įgyvendinimo būdai neviršytų to, kas yra būtina numatytam tikslui pasiekti (2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir*, C-652/15, EU:C:2017:239, 43 punktas).
- 82 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš šio Teismo sprendimo 23 punkto, nacionalinėje teisėje yra numatyta išimtinių atvejų išlyga, kuria leidžiama nukrypti nuo reikalavimo gauti vizą, jeigu teisės į išdavimą sąlygos įvykdytos arba dėl ypatingų bylos aplinkybių yra nepagrįsta reikalauti iš naujo pradėti vizų išdavimo procedūrą kilmės šalyje.
- 83 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad N. Yön atvyko į Vokietiją iš Nyderlandų turėdama ne reikalaujamą vizą šeimos susijungimo tikslu, bet Šengeno vizą, kurią išdavė Nyderlandų ambasada Ankaroje.
- 84 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagal nacionalinę teisę N. Yön atvykimas į Vokietijos teritoriją, neturint reikalingos vizos, negali automatiškai lemti jos prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu atmetimo. Vis dėlto sprendimas pagal išimtinių atvejų išlygą nukrypti nuo reikalavimo gauti reikalingą vizą priklauso kompetentingų institucijų diskrecijai ir priimamas atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno jų nagrinėjamo atvejo aplinkybes.
- 85 Šiuo atveju, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, N. Yön remiasi priklausomybe nuo savo vyro dėl sveikatos būklės ir neraštingumo.

- 86 Jeigu, pirma, dėl sveikatos problemų ar kitų sunkumų N. Yön priklausytų nuo savo sutuoktinio asmeninės pagalbos ir paramos tiek, kad šis turėtų kartu vykti į Turkiją, kad ji galėtų šioje trečiojoje valstybėje iš naujo pradėti reikalingos vizos gavimo procedūrą, ir, antra, kompetentingų institucijų turima diskrecija leistų joms tokiomis aplinkybėmis nuspręsti, kad vis dėlto nereikia nukrypti nuo reikalavimo gauti reikalingą vizą, nors jos jau turėtų visą būtiną informaciją sprendimui dėl pareiškėjos pagrindinėje byloje teisės gyventi Vokietijoje priimti (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės priemonės taikymas viršytų tai, kas būtina ja siekiamam tikslui pasiekti.
- 87 Tokiomis aplinkybėmis negalima pagrįstai teigti, kad tik N. Yön išvykimas iš Vokietijos teritorijos, siekiant Turkijoje pradėti reikalingos vizos gavimo procedūrą, leistų kompetentingai institucijai įvertinti jos gyvenimo šalyje šeimos susijungimo tikslu teisėtumą ir taip užtikrinti tikslo veiksmingai kontroliuoti imigraciją ir valdyti migracijos srautus pasiekimą.
- 88 Vis dėlto tokiomis aplinkybėmis dėl N. Yön priklausomybės nuo savo sutuoktinio šis turėtų atsisakyti darbo pagal darbo sutartį Vokietijoje, kad galėtų vykti su ja į Turkiją vizos gavimo procedūros tikslais, neturėdamas garantijos dėl savo reintegracijos į darbo rinką, jei grįžtų į Turkiją, nors šeimos susijungimo sąlygas galėtų nagrinėti kompetentingos institucijos Vokietijoje, taigi minėtas tikslas galėtų būti pasiektas išvengiant nurodytų nepatogumų.
- 89 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Sprendimo Nr. 2/76 7 straipsnis aiškintinas taip, kad nacionalinės teisės priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, nustatyta laikotarpiu nuo 1976 m. gruodžio 20 d. iki 1980 m. lapkričio 30 d., pagal kurią leidimas gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu trečiosios šalies piliečiams, kurie yra teisėtai gyvenančio atitinkamoje valstybėje narėje darbuotojo turko šeimos nariai, išduodamas tik tada, jei prieš atvykdam į šalies teritoriją tie piliečiai gauna vizą tokio susijungimo tikslu, yra „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą. Vis dėlto tokia priemonė gali būti pateisinama su veiksminga imigracijos kontrole ir migracijos srautų valdymu susijusiomis priežastimis, tačiau leistina tik tada, jeigu jos įgyvendinimo tvarka neviršija to, kas būtina užsibrėžtam tikslui pasiekti, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 90 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1976 m. gruodžio 20 d. Sprendimo Nr. 2/76, kurį priėmė Asociacijos taryba, įkurta Susitarimu, kuriuo įsteigiama Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacija, kurį 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika su EEB valstybės narėmis ir Bendrija ir kuris Bendrijos vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB, 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad nacionalinės teisės priemonė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, nustatyta laikotarpiu nuo 1976 m. gruodžio 20 d. iki 1980 m. lapkričio 30 d., pagal kurią leidimas gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu trečiosios šalies piliečiams, kurie yra teisėtai gyvenančio atitinkamoje valstybėje narėje darbuotojo turko šeimos nariai, išduodamas tik tada, jei prieš atvykdam į šalies teritoriją tie piliečiai gauna vizą tokio susijungimo tikslu, yra „naujas apribojimas“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą. Vis dėlto tokia priemonė gali būti pateisinama su veiksminga imigracijos kontrole ir migracijos

srautų valdymu susijusiomis priežastimis, tačiau leistina tik tada, jeigu jos įgyvendinimo tvarka neviršija to, kas būtina užsibrėžtam tikslui pasiekti, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.